

ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКЗАМЕН З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Варіант 3036

Інструкція щодо виконання роботи

Екзаменаційна робота складається з двох частин, що містять 26 завдань. Частина 1 містить 25 завдань, частина 2 – одне завдання.

На виконання екзаменаційної роботи з української мови відводиться 3,5 години (210 хвилин).

Відповідями до завдань 1-25 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Відповідь запишіть в зоні відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у бланк відповідей №1.

КВМ

Бланк

Відповідь:

А	Б	В	Г	Д
5	2	6	1	3

 7 5 2 6 1 3

Відповідь: РАСКИДАТЬСЯ СПУГАТЬ. 9 Р А С К И Д А Т Ь Й С П У Г А Т Ь

Відповідь: 1 2 4 14 1 2 4

Завдання 26 частини 2 – твір за прочитаним текстом. Це завдання виконується на бланку відповідей №2.

Всі бланки ЄДЕ заповнюються яскравими чорними чорнилами. Допускається використання гелевої, або капілярної, або пір'яної ручки.

При виконанні завдань можна користуватися чернеткою. Записи у чернетці не враховуються при оцінюванні роботи.

Бали, одержані Вами за виконані завдання, сумуються. Намагайтеся виконати як можна більше завдань і набрати найбільшу кількість балів.

Бажаємо успіху!

Частина 1

Відповідями до завдань 1-25 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Запишіть відповідь в поле відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №1 справа від номера завдання, починаючи з першої клітинки, без пробілів, ком та інших додаткових символів. Кожну букву чи цифру пишіть в окремій клітинці у відповідності з наведеними у бланку зразками.

Прочитайте текст і виконайте завдання 1-3.

(1) Загартовування – це тренування і вдосконалення теплорегуляційних механізмів, посилення здатності організму швидко пристосовуватися до коливань температури та інших постійно змінюваних кліматичних чинників. (2) Загартовування забезпечує стійкість організму до простудних захворювань, зміцнює здоров'я і підвищує працездатність. (3) <...> процедури повинні бути поступовими, систематичними і безперервними (щоденними), індивідуальними для кожного, активними і свідомими.

1

Укажіть два речення, в яких правильно передається ГОЛОВНА інформація, що міститься в тексті. Запишіть номери цих речень.

1) Процедури, які допомагають людині стежити за чистотою своєї шкіри, повинні бути поступовими, систематичними і безперервними, індивідуальними для кожного.

2) Загартовування – це систематичне активне тренування теплорегуляційних механізмів організму, посилення його здатності швидко адаптуватися до мінливих кліматичних чинників з метою підвищення працездатності і стійкості до простудних захворювань.

3) Тренування проводяться з метою урівноваження процесів утворення і віддачі тепла в організмі людини.

4) Процедури повинні бути поступовими, безперервними (щоденними), індивідуальними для кожного.

5) Для підвищення працездатності і стійкості до простудних захворювань організму людини необхідне загартовування, тобто систематичне активне тренування теплорегуляційних механізмів організму і посилення його здатності швидко адаптуватися до мінливих кліматичних чинників.

Відповідь: _____.

2

Яке з наведених нижче слів (сполучень слів) повинно стояти на місці пропуску в третьому реченні тексту? Випишіть це слово (сполучення слів).

але

тому

і

насамперед

це

Відповідь: _____.

3

Прочитайте фрагмент словникової статті, у якій наводиться значення слова СВДОМІЙ. Визначте значення, у якому це слово вживається у третьому (3) реченні тексту. Випишіть цифру, що відповідає цьому значенню у наведеному фрагменті словникової статті.

СВДОМІЙ, а, е.

1. Який має свідомість (у 1, 2 знач.). *Чого Ви хочете умирати? Чи гадаєте, що ліше.. переходити з органічного світу свідомого в неорганічний і несвідомий?* (Василь Стефаник, III, 1954, 130).

2. Пов'язаний з розвитком свідомості (у 2 знач.), розуму; усвідомлений, розумний.

3. Який має свідомість (у 2 знач.); який правильно розуміє й оцінює навколишню дійсність // Перейнятий свідомістю.

4. Зроблений, заподіяний з певним наміром, навмисно.

Відповідь: _____.

4

В одному з наведених нижче слів допущено помилку в постановці наголосу: **НЕПРАВИЛЬНО** виділена буква, що позначає наголошений голосний звук. Випишіть це слово.

завданнЯ

зАочі

асиметрІя

злЕгка

завдОвжки

Відповідь: _____.

5

В одному з наведених нижче речень **НЕПРАВИЛЬНО** вжито виділене слово. **Виправте лексичну помилку, дібравши до виділеного слова паронім. Запишіть дібране слово.**

Ця земельна ДІЛЯНКА була передана дитячому будинку.

Міжнародне право є незмінним інструментом організацій міжнародних ЕКОНОМНИХ відношень.

Після спекотного літа 10 градусів осіннього тепла – це досить прохолодно. Ви не ЗМЕРЗЛИ?

ОБСЯГ дисертації не повинен перевищувати 150 сторінок.

ГРОМАДЯНСЬКИЙ мотив є одним із провідних у творчості В.Сосюри.

Відповідь: _____.

6

В одному з наведених нижче числівників допущено помилку при відмінюванні. виправте помилку і запишіть це слово правильно.

сімома
шести
п'ятьма
сорокам
двадцятьома

Відповідь: _____.

7

Установіть відповідність між граматичними помилками і реченнями, у яких вони допущені: до кожної позиції першої колонки доберіть відповідну позицію з другої колонки.

ГРАМАТИЧНІ ПОМИЛКИ	РЕЧЕННЯ
А) помилка у вживанні прийменника	1) Добра людина – це яка робить добрі справи, тобто добродійка.
Б) неправильне введення дієприкметникового звороту	2) Ми часто ходимо до кіна.
В) тавтологія	3) Не можна судити про людину з першого погляду.
Г) неправильна побудова речень з прямою мовою	4) Гра переноситься із-за погодних обставин.
Д) помилкове вживання граматичних форм іншомовних слів	5) Минув рік. Йшло літо.
	6) Не завжди говори, що знаєш, а завжди знай, що говориш.
	7) Захоплений хлопець картиною, ділився враженнями.
	8) Діти граються на галявині.
	9) Наталка заявляє, що я не вийду заміж за возного.

Запишіть у таблицю вибрані цифри під відповідними буквами.

Відповідь:

А	Б	В	Г	Д

8

Визначте слово, у якому на місці пропуску пишеться буква **Е**. Випишіть це слово, вставивши пропущену букву.

пр..кордонник
пр..сідати
пр..глушити
пр..буток
пр..стол

Відповідь: _____.

9

Визначте рядок, у якому в обох словах пропущена одна й та сама буква. Випишіть ці слова, вставивши пропущену букву.

аж..отаж, р..туал

пар.., б..сквіт

в..тамін, с..нус

сп..раль, інц..дент

грац..озний, к..ргиз

Відповідь: _____.

10

Випишіть слово, у якому на місці пропуску пишеться м'який знак.

бояз..кий

хат..ці

стан..мо

палац..

тон..кий

Відповідь: _____.

11

Випишіть слово, у якому на місці пропуску апостроф **НЕ** пишеться.

ін..екція

б..юджет

ад..ютант

кар..єра

суб..єкт

Відповідь: _____.

12

Визначте речення, в якому **НЕ** зі словом пишеться разом. Розкрийте дужки і випишіть це слово.

(НЕ)МАЄ науки без муки.

Ніяких змін хлопці ніде (НЕ)ЗАПРИМІТИЛИ – все було так, як і завжди.

(НЕ)СКАЖУ, що батько був занадто суворий.

Мов той соняшник, не міг він (НЕ)ПОВЕРТАТИСЯ за сонцем.

Батько довго (НЕ)ПЕРЕКОНУВАВ. Скоріше показував.

Відповідь: _____.

13

Визначте рядок, у якому обидва слова пишуться разом. Зніміть ризику і випишіть ці два слова.

з/над, жовто/гарячий

чи/мало, мимо/волі

аби/хто, ні/в/кого

так/то, хтозна/коли

отож/то, немов/би

Відповідь: _____.

14

Укажіть всі цифри, на місці яких пишеться **НН**.

У мистецькому процесі література і музика здавна становлять нерозрив(1)ий симбіоз. Музичні інтерпретації розширюють сферу емоційного впливу поетичного слова, розкривають нові гра(2)і його сприйма(3)я. Скільки зразків поетичної лірики, злетіли на крилах мелодії в мистецькі вершини, стали надба(4)ям найширших мас слухачів!

Відповідь: _____.

15

Розставте розділові знаки. Укажіть два речення, у яких потрібно поставити **ОДНУ** кому. Запишіть номери цих речень.

1) Все зникло наче в казці місто гори поле гай.

2) Куди не повернешся скрізь земля і згори і знизу і праворуч і ліворуч.

3) У щире серце щире слово знаходить шлях обов'язково.

4) Завод і лан село і місто злились в єдину пісню чисту.

5) Він мав обрати величний спосіб життя і дотримуватися його в усьому в поведінці в мові й в одязі.

Відповідь: _____.

16

Розставте розділові знаки: укажіть цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Кожній людині властиво помилятися (1) але нікому (2) крім дурнів (3) не властиво бути впертим у помилці.

Відповідь: _____.

17

Розставте розділові знаки: укажіть цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Не стелись (1) тумане (2) не шуміть (3) тополі (4) не печальте очі ви (5) берізки голі!

Відповідь: _____.

18

Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Прокинувся (1) коли сонячні зайчики (2) що проскочили в кімнату (3) крізь віття дерев (4) торкнулись обличчя.

Відповідь: _____.

19

Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Сіре небо кошлатилося брудними отарами (1) блищала дорога (2) а над річкою (3) і над калюжами підіймався серпанок.

Відповідь: _____.

20

Відредагуйте речення: виправте лексичну помилку, **вилучивши зайве** слово. Випишіть це слово.

Колишній экс-міністр прийняв рішення повернутися у місто.

Відповідь: _____.

Прочитайте текст і виконайте завдання 21-26.

(1) Коли при Бергові вимовляли слово «батьківщина», він посміхався, не розумів, що це означає. (2) Не помічав краси природи навколо, не розумів, коли бійці говорили: (3) «Ось відіб'ємо рідну землю і напоїмо коней з рідної річки».

– (4) Пусте! – похмуро говорив Берг. – (5) У таких, як ми, немає і не може бути батьківщини.

– (6) Ех, Берг, черства душа! – з тяжким докором відповідали бійці. – (7) Ти землю не любиш, дивак. (8) А ще художник!

(9) Може тому Бергу і не вдавалися пейзажі.

(10) Через кілька років ранньої осені Берг поїхав у муромські ліси, на озеро, де проводив літо його друг художник Ярцев, і прожив там близько місяця. (11) Він не збирався працювати і не взяв з собою олійних фарб, а привіз тільки маленьку коробку з аквареллю.

(12) Усі дні він лежав на зелених галявинах і з цікавістю розглядав квіти і трави, збирав яскраво-червоні ягоди шипшини і пахучий яловець, довгу хвою, листя осик, де по лимонному полю були розкидані чорні і сині плями, тендітні лишайні ніжного попелястого відтінку і в'янучу гвоздику. (13) Він ретельно оглядав осіннє листя, жовтий колір якого був ледь прибитий свинцевою памороззю. (14) На заході журавлині зграї з курликанням летіли над озером на південь, і Ваня Зотов, син лісника, кожного разу говорив Бергу:

– (15) Здається, кидають нас птахи, летять до теплих морів.

(16) Берг вперше відчув дурну образу: журавлі здалися йому

зрадниками. (17) Вони кидали без жалю цей лісовий і урочистий край, повний безіменних озер, непролазних чагарників, сухого листя і повітря, що пахне смолою і сирим болотним моховинням. (18) Якось Берг прокинувся з дивним почуттям. (19) Легкі тіні гілок дрижали на чистій підлозі, а за дверима сяяла лагідна блакить. (20) Слово «сяйво» Берг зустрів тільки в книгах поетів і вважав його позбавленим ясного смислу. (21) Але тепер він зрозумів, як точно це слово передає той особливий світ, який спливає від вересневого неба і сонця.

(22) Берг взяв фарби, папір і, не випивши навіть чаю, пішов на озеро. (23) Ваня перевіз його на далекий берег. (24) Берг поспішав. (25) Берг хотів всю силу фарб, всі вміння своїх рук, все те, що тремтіло десь на серці, віддати цьому аркушу, щоб хоч у сотій долі зобразити пишність цих лісів, що вмирають величаво і просто. (26) Берг працював як одержимий, співав і кричав.

...(27) Через два місяці в будинок Берга принесли повідомлення про виставку, в якій той повинен був брати участь: просили повідомити, скільки своїх робіт художник виставить на цей раз. (28) Берг сів до столу і швидко написав: «Виставляю тільки один етюд аквареллю, зроблений цього літа – мій перший пейзаж».

(29) Через годину Берг сидів і думав. (30) Він хотів простежити, якими невловимими шляхами з'явилося у нього світле та радісне почуття батьківщини. (31) Воно зріло тижнями, роками, десятиліттями, але останній поштовх дав лісовий край, осінь, крики журавлів і Ваня Зотов.

– (32) Ех, Берг, черства душа! – згадав він слова бійців.

(33) Бійці тоді були праві. (34) Берг знав, що тепер він пов'язаний зі своєю країною не тільки розумом, але і всім серцем, як художник, і що любов до батьківщини зробила його розумне, але сухе життя теплим, веселим і більш прекрасним, ніж раніше.

(За К. Паустовським)

21

Які з висловлювань **НЕ** відповідають змісту тексту? Укажіть номери відповідей.

1) Журавлі, що відлітали восени, породили в серці Берга образу: вони, як зрадники, покидали цей чудовий край.

2) Слова бійців, які Берг згадав, перебуваючи на озері, спонукали його написати пейзаж.

3) Син лісника Ваня Зотов допоміг Бергу: перевіз його на протилежний берег озера.

4) Вереснева природа вразила Берга, надихнула на створення першого в його житті пейзажу.

5) Вирушаючи до друга Ярцева, Берг взяв з собою олійні фарби.

Відповідь: _____.

22

Які з перерахованих тверджень є правильними? Укажіть номери відповідей.

- 1) У реченнях 10-11 представлено роздум.
- 2) У реченнях 22-23 представлено розповідь.
- 3) Речення 2 вказує на причину того, про що йдеться в реченні 3.
- 4) У реченні 28 представлено опис.
- 5) Речення 30 пояснює те, про що сказано в реченні 29.

Відповідь: _____.

23

Серед речень 4-8 знайдіть і выпишіть фразеологічний зворот.

Відповідь: _____.

24

Серед речень 18-23 знайдіть таке, яке пов'язане з попереднім за допомогою протиставного сполучника та особового займенника. Напишіть номер цього речення.

Відповідь: _____.

Прочитайте фрагмент рецензії, складеної на основі тексту, який Ви аналізували, виконуючи завдання 21-24. У цьому фрагменті розглядаються мовні особливості тексту. Деякі терміни, використані в рецензії, пропущені. Вставте на місця пропусків (А, Б, В, Г) цифри, що відповідають номерам термінів зі списку. Запишіть під кожною літерою відповідну цифру.

25

«Розповідь К. Паустовського «Акварельні фарби» поєднує в собі простоту форми і глибину художнього змісту. Синтаксис тексту необхідно відзначити використанням автором такого прийому, як (А)_____ («тижнями, роками, десятиліттями» в реченні 31). А синтаксичний засіб – (Б)_____ (речення 4, 6, 8) – додає тексту живих людських емоцій. Ще один прийом – (В)_____ («Берг» у реченнях 24-26, «всі» у реченні 25) – грає підсилювальну роль. А такий троп, як (Г) (речення 19, 25), в черговий раз показує нам майстерність Паустовського як художника слова».

Список термінів:

- 1) метафора
- 2) метонімія
- 3) парцеляція
- 4) окличні речення
- 5) градація
- 6) епіфора
- 7) порівняльний зворот
- 8) просторіччя
- 9) лексичні повтори

Відповідь:

А	Б	В	Г

Не забудьте перенести всі відповіді у БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №1 згідно з інструкцією щодо виконання роботи.

Частина 2

Для відповіді на це завдання використовуйте БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №2.

26

Напишіть твір за прочитаним текстом.

Сформулюйте одну з проблем, поставлених автором тексту. Прокоментуйте сформульовану проблему. Введіть у коментар два приклади-ілюстрації з прочитаного тексту, які, на Вашу думку, важливі для розуміння проблеми вихідного тексту (уникайте надмірного цитування).

Сформулюйте позицію автора (оповідача). Напишіть, чи згодні або не згодні Ви з точкою зору автора прочитаного тексту. Поясніть чому. Свою думку аргументуйте, спираючись в першу чергу на читацький досвід, а також на знання і життєві спостереження (враховуються перші два аргументи).

Обсяг твору – не менше 150 слів.

Робота, написана без опори на прочитаний текст (не за даним текстом), не оцінюється. Якщо твір – це переказ вихідного тексту або повністю переписаний вихідний текст без жодних коментарів, то така робота оцінюється 0 балів.

Твір пишеться акуратно, розбірливим почерком.